

Povratak politike: Na putu ka modelu razvojne države

Predmet: Politička ekonomija
Mentor: Mr Nemanja Stankov

*„Obrasci i obilježja ovih država
nijesu dužnosti njihovih
administrativnih struktura ili
principi upravljanja, već njihove
politike.“*

Države razvoja

- U poslednjih 30 godina mnoge zemlje u razvoju su bilježile negativnu prosječnu stopu rasta BDP-a.
- Samo je nekolicina država u razvoju, između 1965. i 1990. ostvarila prosječnu godišnju stopu rasta višu od 4%. (pr. Južna Koreja 7,1% , Tajvan 7% , Singapur 6,5% , Kina 5,8% , Malezija 4,4%)
- Pored geografske skoncentrisanosti, ove države imaju malo zajedničkog. Neke države, poput Kine i Indonezije imaju ogromnu populaciju, neke imaju dragocene izvozne sirovine (Indonezija-ulje).
- Samo nekolicina njih imaju razvijenu demokratsku i kvazi demokratsku politiku (Bocvana, Malezija, Singapur).

Razvojne države: značaj i porijeklo

- Političke namjere i institucionalne strukture razvojnih država su razvojno usmjerene, dok su njihovi razvojni ciljevi politički usmjereni.
- Politički faktori podrazumijevaju nacionalizam, takmičenja, spoljne prijetnje, ideologije i želju da se ide u korak sa Zapadom.
- Razvojne države se mogu definisati kao ***države čija je politika orijentisana na moć, autonomiju i mogućnost da u središtu oblikuju i ostvaruju postignuća eksplicitno razvojnim ciljevima, bilo da je riječ o predstavljanju uslova i pravaca ekonomskog rasta ili direktnom organizacijom ili pak naizmjeničnom kombinacijom oba.***

- *Fridrih List* tvrdi da se savršeno razvijena industrija, važna trgovačka flota i spoljna trgovina velikih razmjera, jedino može postići posredovanjem vlasti i države.
- *Marks* opisuje napredak razvojnih država u jednoj od svojih teorija pozivajući se na potpuno autonomnu poziciju Francuske, pod vlašću Luja Bonaparte. Ovakva država ne može biti slobodno formirana. Ideja kapitalnog društva je temelj Marksove teorije.
- *Geršenkron* je prepoznao potrebu za državom sa razvojnim funkcijama u kontekstu rasnog razvoja i vjerovanja.
- Ideja o društvenom razvoju je bila u Rigsovom stanovištu birokratske politike na Tajlandu, a kasnije se primijenila na Indoneziju i definisana je kao politički sistem u kojem su politička participacija i vlast u nacionalnim odlukama ograničene skoro u potpunosti .

- *Hantington* naglašava kritičku razvojnu važnost nakupljene moći u birokratskoj politici. Da bi bila uspješna takva država potrebno je da prođe političku destrukciju onih postojećih društvenih moći, interesa, običaja i institucija.
- *Mirdal* povlači osnovnu distancu između koncepta meke moći država i tvrde moći država Trećeg svijeta i drugih koje su utemeljile birokratski autoritet i koncept javnih država.
- *Elem Kej Trimberger* je u potrazi za objašnjenjem kako autonomna i razvojna progresivna birokratska država izniče u Trećem svijetu. Ona ističe kako birokratski državni aparat ostvaruje relativnu autonomiju kada civilni sektor i vojni odsjek nijesu izvučeni iz trgovačkih i industrijskih klasa.

- *Džejms Gregor* je opisao Italijanski fašizam kao razvojni režim u pogledu njihove modernizovane uloge. Fašisti naglašavaju ekspanziju i važnost države kao centralizovane, integralne i upravljačke.
- Autonomija razvojne države je bila najveći nedostatak u posleratnoj razvojnoj teoriji i politici.
- *Džonson* razlikuje razvojnu orijentaciju plansko-racionalne države od plansko-ideološke države. Krucijalna crta razvojne države je bliskost sa privatnim sektorom, kao i aktivnost na tržištu.
- Japan (inače najznačajnija razvojna država)- tržišna ekonomija. Politički ciljevi u Japanu određeni od strane birokratske elite.
- Tajvan - političari vode, a političe birokrate vladaju.

- *Gordon Vajt* izostavlja 3 političke varijable u namjeri da izgradi klasifikaciju tipova razvojnih država: kapitalističke, intermedijarne i socijalističke države. **Prvo** je naglasio prirodu društvenih sila i interesa koje oblikuju države.

Drugo, naglašava političke administrativne i tehničke kapacitete države kao najbitnije faktore. Treća varijabla je bio način na koji se država uključuje u ekonomske djelatnosti.

- Dominantan fokus učenja o razvojnim državama bio je na Istočnoj Aziji.

Ka modelu razvojne države

- Šest glavnih komponenata definišu model razvojne države:
 1. Determinisana razvojna elita;
 2. Relativna autonomija;
 3. Moćna, kompetentna i izolovana ekonomska birokratija;
 4. Oslabljeno civilno društvo;
 5. Djelotvorno upravljanje nedržavnim ekonomskim interesima;
 6. Represija, zakonitost, izvršenje.

Prva komponenta razvojne države

- Razvojna elita:
- Razvojne države se razlikuju po karakteru svojih vladajućih razvojnih elita.
- Te elite čine razvojno orijentisani političari i birokrate. Oni su povezani sa radom šefa vlade koji je instrument u sprovođenju novog režima i kulture.

- Značajni lideri ovog tipa kroz istoriju:
 - Premijer *Lee Kuan Yew* (Singapur);
 - Predsjednici *Khama* i *Masire* u Bocvani;
 - *Park Chung Hee* u Koreji;
 - Premijeri *Tunku Abdul Rahman*, *Tun Razak* i *Dr Mahathir bin Mohamad* u Maleziji;
 - Predsjednik *Soeharto* u Indoneziji.

- U političkom krugu pored njih je često mali broj ljudi. Čak i u Indoneziji, sa preko 170 miliona ljudi, procijenjeno je da 70-tih birokratske, tehnokratske i vojne elite čini oko 1000 osoba.
- Značajna je povezanost birokratskih i političkih komponenti, kao što je to bio slučaj u Japanu.
- Povezanost viših nivoa civila, militarne birokratije i političkih funkcija:
 - Režim Parka u Koreji se razlikuje od prethodnog režima po načinu na koji su birokratski položaji bili militarizovani. Prevlast vojske i birokratije u politici je značajno primjećeno na Tajlandu i ima korijene u modernizovanoj vojsci i birokratskoj eliti, koja je „uništila“ absolutnu monarhiju 1932.

- 60-tih i 70-tih, posebno u nedemokratskim periodima, procenat birokrata u Thai je rijetko bio manji od 30 %, a često viši od 80 %.
- U Maleziji uske veze između civilnog sektora i političkih elita su rezultirale visokim uticajem civila u politici.
- Birokratija ima autoritativan i ključan uticaj na stvaranje razvojne politike, obično po cijenu i političkih i zakonodavnih elita.
- Razvojne elite nisu monolitni entiteti i sve razvojne države su iskusile konflikte unutar elite i politike uopšte. Npr. takav vidljiv problem je zadesio Maleziju 80-tih. Desili su se veliki rascjepi u dominantnoj političkoj partiji (*UMNO*).

- U Kini je takođe bilo borbi između suprotstavljenih frakcija, ali taj period je ipak predstavljao temelje za kasniji konstantni razvoj nakon 1979.
- Ekonomski problemi u Južnoj Koreji kasnih 70-tih ubrzali su konflikte unutar političkih krugova, koji su završili predajom strukturnim reformama – proces koji je olakšao atentat na predsjednika Parka 1979. i tada je počeo novi režim predsjednika Chun Doo Hwan-a.
- Podjele i različitosti su nova norma, koju prate i Tajvan i Tajland. U Indoneziji isto uočavamo tenziju između ekonomskih tehnokrata, njihovih civilnih rivala i vojske.

Korupcija

- *Korupcija* je pojam koji je teško definisati, identifikovati i mjeriti komparativno, i razvojne države definitivno nisu imune na to.
- Razvijen je odnos pokrovitelj-klijent.

- Politika tranzicije u nekim zemljama je prikazala neobične mješavine patrimonijalizma, centralizacije, tehnokratsko-ekonomskog menadžmenta i korupcije. Tajland i Indonezija su primjeri gdje je zapažen veoma visok nivo korupcije.
- *Soeharto* je konsolidovao i moć vojske i birokratije sa jedne strane i razvojno stanje države osvajajući podršku ili otkupljujući opoziciju. Uprkos ovome, razvojne elite države su relativno bile nekorumpirane i razvojno nastrojene.
- Razvojne države nisu izložene sultanizmu i vladavini 1 čovjeka, niti manifestuju koruptivan, koroziivan i prožimajući patrimonijalizam nerazvojnih država. Za te nerazvojne države je karakteristična ekonomska stagnacija, endemično siromaštvo i nejednakost (Haiti, Zaire). One ilustruju Medardovo vjerovanje u privatizovanje državnih poslova u Africi.

Druga komponenta razvojne države

- Autonomija – država postiže relativnu nezavisnost
- Važan je nacionalni interes
- Primjeri pojedinačnih interesa koji su imali korist od razvojnih strategija, nametnutih od strane države:
 - Chaebol (Čebol) konglomerat;
 - Bumiputra;
 - Najveći vlasnici stoke u Bocvani;
 - Mali industrijski preduzetnici na Tajvanu;
 - Vojni kapitalisti i njihovi saradnici na Tajlandu i u Indoneziji;
 - Menadžeri državnih preduzeća u Kini.

- Tajland i Indonezija – manje autonomne, u odnosu na Singapur, Koreju ili Bocvanu.
- „*Ugradjena autonomija*“ – povezanost sa državnim akterima.
- Povezanost razvoja vojnog kapaciteta i autonomije razvojne države – kao posljedica potrebe da se odgovori na regionalnu konkurenciju i spoljnu prijetnju.
- Veza između formiranja države i ratovanja – primjeri: Južno Korejski i Tajvanski takmičarski problemi sa Sjevernom Korejom i Kinom, Malezijsko iskustvo sukobljavanja sa Indonezijom, Kineska odlučnost da izgradi socijalističku industrijalizaciju i njen konflikt sa Sovjetskim Savezom, kao i njen takmičarski stav vis-a-vis (licem u lice) sa Zapadom i mnogi drugi.

Nedemokratske razvojne države

- Glavni politički izvor relativne državne autonomije predstavlja oduzimanje državne vlasti od strane razvojne moderne elite.
- Na Tajlandu – to je bila bezkrvna revolucija 1932.godine
- U Kini – pobjeda Kineske komunističke partije 1949.godine
- Na Tajvanu – uspostavljanje nacionalističkog režima nad Tajvancima posle 1949.godine
- U Koreji – državni udar Generala Park Čung Hia 1961.godine
- Suhartov „Novi režim“, u Indoneziji, praćen eliminacijom i marginalizacijom političkih grupa.

- Krvoproliće – između 250 000 i milion pristalica Indonezijske komunističke partije (PKI) je uništeno od strane armije, između Oktobra 1965. i Januara 1966.
- Japanska kolonijalna vladavina, na Tajvanu i u Koreji, potisnula je dominantne klase u XX vijeku.
- Razvojne države i jake autoritativne, ali ne i razvojne države Latinske Amerike i Centralne Amerike.
- Poređenje Istočne Azije sa Latinskom Amerikom – kada je riječ o ruralnoj eliti.

Autonomija formalnih demokratskih razvojnih država

- Npr. Singapur, Bocvana i Malezija; pojavljuje se kao dominacija jedne partije.
- U Maleziji, to je bila Ujedinjena malajska nacionalna organizacija (UMNO), kontrolišući dominantnu koaliciju u alijans partiji.
- U Bocvani, Bocvanska demokratska partija (BDP), osvojila je sve izbore, od nezavisnosti.
- U Singapuru, Li Kuan Juova narodna stranka (PAP), prenosila je “odličnu političku autonomiju” za državu.

Demokratske, ali ne i razvojne države

- Npr. Jamajka ili Šri Lanka, nemaju jednopartijsku dominaciju.
- Kontrast je i Indija, gdje je nadmoć Kongresne partije bila dezintegrisana (raspadajuća) poslednjih 20 godina.
- Unutrašnja autonomija – ojačana
- Inostrana pomoć, zajmovi, privatne investicije i dr.
- Poboljšanje razvojnog kapaciteta i autonomije države.
- Indonezija – strategija razvoja i ogromni godišnji prilivi.
- Bocvana – iako je postala nezavisna 1966., Britanska vlada je nastavila da osigurava oko 60% državnih troškova za razvoj između 1968. i 1973.
- Sa širenjem onih koji su davali pomoć u Sjevernoj Americi i Evropi tokom 1970-ih, spoljno finansiranje troškova za razvoj je dostiglo 72% u 1977.-1978.godini.

Ekonomska birokratija: snaga, kompetencija, izolacija I penetracija

- Ekonomska koordinacija i razvoj u ovim državama vođeni su od posebnih institucija koje imaju zadatak da organizuju kritičnu interakciju između države i ekonomije.
- Oni imaju ekonomsku birokratiju, osnovni centar strateskih ekonomskih komandi u državama u razvoju.
- Ono što razlikuje ove visoke ekonomske komande u toliko zemalja u razvoju izgleda kao stvarna moć, autoritet, tehnička kompetencija i izolacija u oblikovanju razvojne politike.
- Istočnoazijske kapitalističke razvojne države pružaju najjasnije primjere.

- *Robert Vade* je identifikovao tri glavne komponente ekonomske birokratije u tri ključne agencije:
 1. Savjet za ekonomsko planiranje i razvoj;
 2. Biro za industrijski razvoj;
 3. Savjet za poljoprivredno planiranje.
- Obrazac se ponavlja i u ostalim razvojnim državama van istočne Azije.
- U Singapuru je osnovna ekonomska birokratija bio Odbor za ekonomski razvoj, koji nije odgovoran parlamentu, ali ima političku podršku na visokom nivou.

- I u Bocvani su kombinovane funkcije planiranja i budžeta i koncentrisane u moćnom Ministarstvu finansija i planiranju razvoja.
- Malezijska ekonomska birokratija, možda manje moćna od ove dvije, ipak ima veliku autonomiju politike. Ključne institucije za ekonomsko planiranje, sprovođenje i praćenje koncentrisane su u odjeljenju premijera.
- U Indoneziji, Tajlandu i Kini umjesto jake autoritativne osnove ovih država, snage, kompaktnosti, jedinstva i efikasnosti od ekonomske birokratije se pojavljuje manje.

-Iako Tajland, Indonezija i Kina jesu države sa autoritarnim režimima, njihova ekonomija ne pripada čistom modelu država u razvoju.

- *New Order* pokret u Indoneziji - ekonomski tehnokrate stupaju na političku scenu.

- Profesor *Widjojo Nitisastro* ministar ekonomije.

- Tehnokrate u Indoneziji su, za razliku od Singapura i Bocvane, dijelili moć sa rivalima iz redova civila i vojske.

- Imali su slabu kontrolu nad nacionalnom naftnom kompanijom Pertamina i proizvođačem riže Bulog.

- Oslanjali su se na podršku predsjednika Soeharto i njegovu viziju Indonezije kao "industrijske supersile".

- Na Tajlandu takođe ekonomska birokratija nije bila razvijena kao u Botsvani i Koreji.
- Premijer Sarit 1958 pokušava da modernizuje sistem tražeći od Svjetske Banke da pomogne da se Tajland razvije na čelu sa tehnokratama.
- Razvijeni su Nacionalni razvojni plan, Nacionalni odbor za ekonomski i socijalni razvoj, Odbor za ulaganja i Korporacija za industrijsko finansiranje Tajlanda.
- Politički faktori iapk su učinili da tehnokratski program ne zaživi u potpunosti.

- Kina predstavlja primjer režima najudaljenijeg od ekonomske birokratije.
- Po ugledu na sovjetski sistem, Državni savjet je formalno bio najviši organ državne administracije. Sastojao se od: državno-planske komisije (za dugoročno planiranje) i državne ekonomske komisije (za kratkoročno planiranje) pod kontrolom Politbiro-a i Nacionalnog narodnog kongresa.
- U pokušaju da poprave sistem, Kina se ugledala na druge istočnoazijske zemlje u razvoju - kombinujući političku dominaciju jedne partije sa tehnokratskim ekonomskim pristupom.

- Modernizaciji istočnoazijskih zemalja pomoglo je usavršavanju njihovih čelnih ljudi i lidera u inostranstvu.
- Konkurencija je bila velika i samo su najobrazovaniji i najuspješniji mogli postati dio ekonomske administracije.
- Zanimljivo je da su i autsajderi mogli imati bitnu ulogu u ekonomskim institucijama (Tajvan, Koreja, Malezija) što naglašava autonomnost ovih tijela.

Razvojne države i građansko društvo

- Građansko društvo - privatne organizacije veće od porodice a manje od države.
- Država pokušava da prodre u sve pore društva i da ih stavi pod svoju kontrolu.
- Razvojne države nastaju tamo gdje je građansko društvo slabo ili uništeno.
- Jake države ne dozvoljavaju paralelne kvazi-državne organizacije (npr. Sendero Luminoso u Peruu i tamilski pobunjenici u Šri Lanki).
- Razvojna država uglavnom pokušava da tajnom policijom i partijskim organizacijama kontroliše građansko društvo (naročito medije i sindikate). Primjeri Kine nakon 1949 i Indonezije nakon dolaska Suharta na vlast.

- Klasna podjela je bitan faktor u razvoju građanskog društva.
- Tokom tzv. "Novog Poretka" u Indoneziji za vrijeme vlasti Suharta, organizacije sitnih kapitalista nijesu imale znatan uticaj u politici - prednost su imale državne organizacije, a promovisala se zvanična ideologija Pancasila dok su se suzbijali islamizam i komunizam (pokolji 1965-66).
- U Koreji, razvojna država je nastala na zbog slabosti društvenih klasa (mala radnička klasa, aristokratija propala zbog agrarnih reformi, a kapitalistička klasa je bila zavisna od države).

- Slaba ekonomska razvijenost u Tajlandu i Maleziji u toku nastanka razvojne države je vezana za slabost građanskog društva.
- Bocvana:
 - najveća klasa je bila seljaštvo, koje se bavilo i najamnim radom;
 - učitelji, prodavci, stočari i državni službenici stvorili su mali broj organizacija nezavisnih od države, koje su međutim priključene vladajućoj partiji – BDP;
 - poglavice svedene na lokalni uticaj i savjetodavnu ulogu.

- Slabost građanskog društva kao preduslov nastanka razvojne države - razvoj države kao preduslov nastanka građanskog društva (razvojna država dovodi do porasta potrošnje, napretka obrazovanja, organizovanja rada i kapitala, razvitka ekonomije itd.).
- Ovi napredci su doveli do potrebe decentralizovanja i većih individualnih sloboda tj. do nastanka uslova za demokratiju.

Razvojne države i ekonomski interesi

- Posmatrane države: državna moć i autonomija ujedinjeni prije nacionalnih i stranih kapitala.
- Kina – otvorenost ka stranom kapitalu.
- Malezija, Singapur – privatni strani kapital do izvjesne mjere postoji. On je slab u odnosu na državu.
- Ove države se razlikuju od zemalja Sjeverne Amerike koje odlikuje duboko ukorijenjeni moćni zemljišni interesi, nova buržoaska klasa i strani kapital.

- Razvojne države imaju glavnu ulogu u podsticanju rasta privatnih ekonomskih institucija.
- *Amsden* o Južnoj Koreji:
 - Država aktivno učestvuje u nametanju interesa koji su u skladu sa razvojnom strategijom.

□ *DRŽAVA+PRIVATNI SEKTOR=KORPORATIVIZAM*

Uloga države kao 'lidera' značajnija od uloge 'pratioca'

- Indonezija – dominacija države do 80-ih godina, nakon čega dolazi do privatizacije.
- Malezija – Nova ekonomska politika (NEP) ograničava strano vlasništvo uz upotrebu zakonodavstva, državnih fondova i velikih korporacija.
- Bocvana – relativno mala, slaba ekonomija.

Razvojna država: građanska prava, performanse i legitimitet

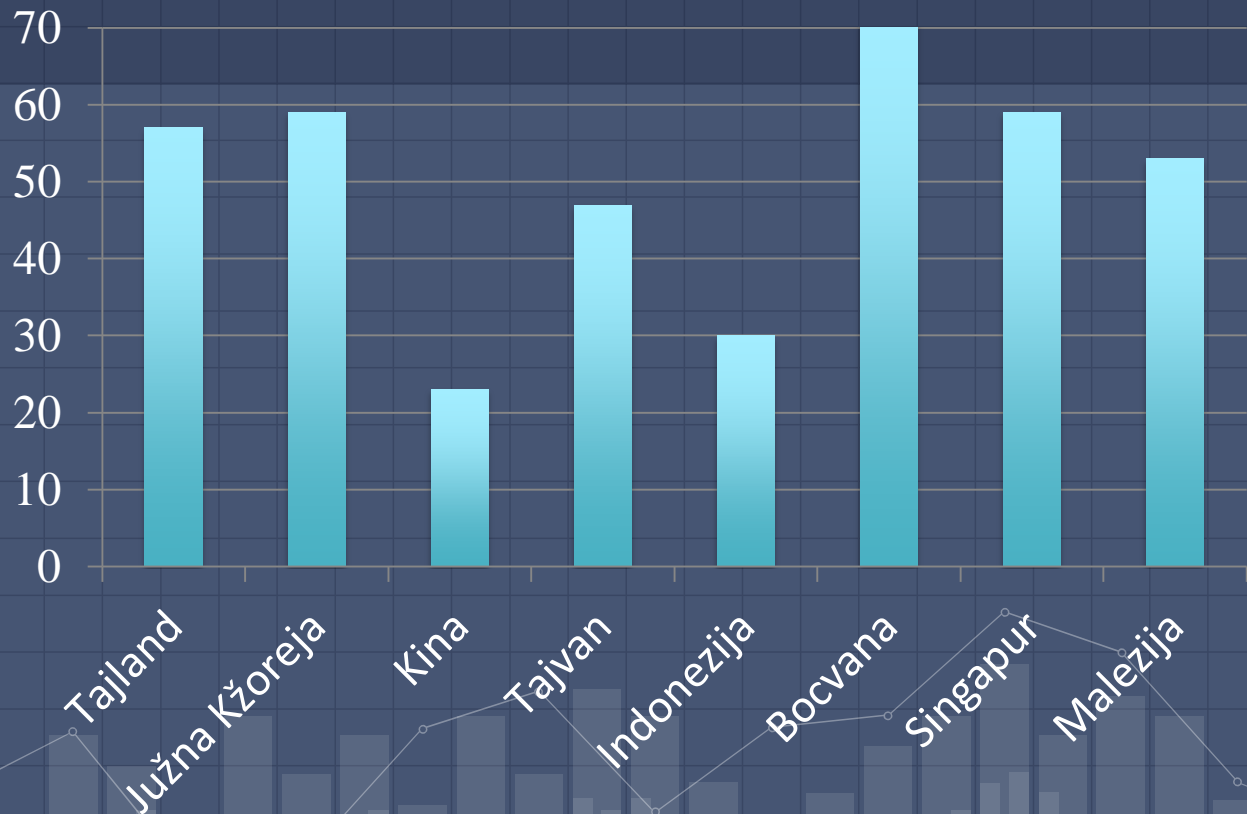
- Mračne karakteristike koje dijele razvojne države?
 - Suzbijanje građanskih prava;
 - Naizgled širok legitimitet;
 - Uloga u isporuci razvojnih dobara....
- Nizak stepen tolerancije prema ljudskim pravima, a time i prema bilo kojem djelovanju „opozicije“

Lee Kuan Yew

„Svakog puta kada neko započne nešto što bi moglo negativno uticati na ovaj organizovan, racionalan i razuman poredak, pa ga time učiniti iracionalnim i emotivnim – zaustavljam ga bez oklijevanja.“

Humanova
procjena o
ljudskim
pravima:
55%

Legitimitet:

- Legitimitet je teško mjeriti, pogotovo kada govorimo o nedemokratskim sistemima.
- Studije slučaja: rasprostranjena legitimnost.
- Česti protesti i nemiri ali rijetko kada utiču na legitimitet vlasti.

- Mješavina represije i legitimiteta kroz HDI (*Human Development Index*) koji kombinuje nacionalni dohodak, životni vijek i stepen obrazovanja.
- Od 1 (najbolje klasifikovan) do 160 (najlošije klasifikovan).
- Koreja(34), Singapur(40), Malezija(51), Tajland(69), Kina(79), Bocvana(94), Indonezija(98).
- Bolje klasifikovane od zemalja kao što su: Egipat, Nigerija, Indija, Pakistan, Vijetnam.

Zaključak:

1. Razvojna država kao promjenjiva podvrsta države u modernom svijetu (odlikovana u postojanju nacionalističkih elita i kombinaciji represije i legitimiteta u odnosu na civilno društvo koje je slabo ili oslabljeno);
 2. Ne pripada ni Marksističkoj ni Veberovoj tradiciji;
3. Stanja u razvojnim državama variraju u odnosu na glavne faktore (unutrašnje tenzije, složenost..);
4. Stanje nije statično (javljaju se promjene u društveno-ekonomskoj strukturi, spoljnoj politici, međunarodnoj saradnji...);
 5. Ilustruju primat politike.

Hvala na pažnji!

Mentor:

Mr Nemanja Stankov

Studenti:

Jovana Jagetić 2/19

Anđela Brnović 5/19

Anđela Gardašević 6/19

Marijana Tomić 7/19

Petar Laušević 9/19

Helena Brajović 17/19

Una Vukotić 18/19

Sava Mirković 29/19

Đorđe Vukićević 40/19

Dino Mučić 53/19